

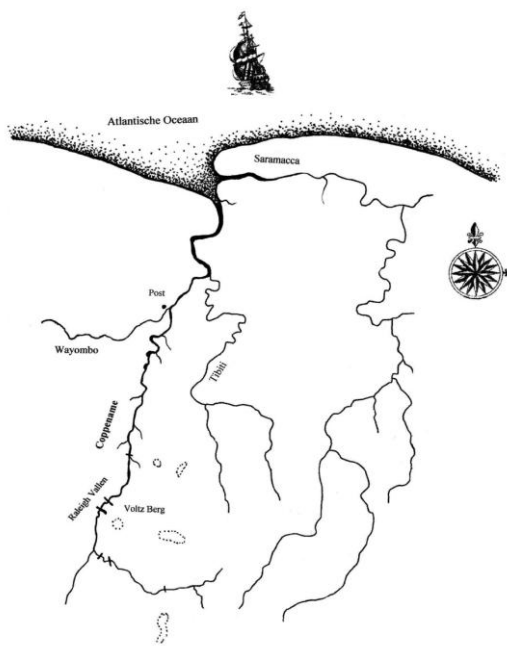
Coppename-expedities (1717) naar de Akuriyo Indianen

Inleiding

Het Nationaal Archief (Den Haag) bezit twee korte, maar bijzondere reisverslagen uit 1717 van de expedities van vaandrig Fredrik Hoeus naar het Boven Coppename gebied in Suriname. Daar moest hij contact leggen met “seeckere indiaansche natie genaamt Acouries, woonende seer hoog die rivier opwaarts”. Het doel van de reis was enerzijds om de lang gewenste “vriendschap, en noodig geachte correspondentie en alliantie” met dit indianenvolk te sluiten en enige leden naar Paramaribo mee te brengen. Handelsbetrekkingen moesten daaruit voortkomen. Anderzijds moest Hoeus gevluchte slaven opsporen.

In historische bronnen uit de zeventiende, achttiende eeuw en vroege negentiende eeuw worden de Akuriyo een aantal malen genoemd als jagers en verzamelaars uit de diepgelegen binnenlanden van Suriname. Door aanvallen van andere indianenvolken zochten zij een goed heenkomen in het Braziliaanse gedeelte van het Tumuc Humac gebergte. Daar wisten zij zich zo'n honderd jaar schuil te houden. In de vorige eeuw werden de Akuriyos ‘herontdekt’ en sindsdien maken zij deel uit van het etnografische landschap van Suriname. Zij behoren tot de Trio-tak van de Caraïbisch spreken groepen.¹

In het eerste journaal beschrijft Hoeus het contact dat hij na anderhalve maand reizen met een groep van ruim vijftig Akuriyo Indianen legt. Daarin doet hij verslag van rituelen en gebruiken van dit Surinaamse nomadenvolk. De verslagen van Hoeus behoren tot de eerste beschrijvingen van de Akuriyos: uniek historisch en antropologisch materiaal dat als transcriptie in deze bijdrage is opgenomen.

De reisverslagen

Op 2 april 1717 vertrok Fredrik Hoeus vanuit Paramaribo richting Coppename rivier. In de riviermond aangekomen, voer hij vervolgens met korjalen stroomopwaarts naar de Post Wayombo, een militaire positie gelegen nabij de instroom van de Wayombo in de Coppename rivier. Vandaar werd hun expeditie, deels over land, naar de bovenloop van de Tibitibo kreek voortgezet waar Hoeus contact legde met Ahee, het opperhoofd van de ‘vrije negers’. Met deze groep Coppename-Marrons was in 1684 vrede gesloten onder de voorwaarde dat zij gevluchte slaven aan de blanken zouden uitleveren. Het laatste contact met dit opperhoofd dateerde uit 1707, toen een planter voorvluchtige slaven achtervolgde.² In dit dorp trof Hoeus 26 zwarte slaven aan en vijf “roode slavinnen”.

¹ D.G.A. Findlay, *De jongste expeditie naar de Akoerio's* (Overdruk uit: *De West* 1969); D.G.A. Findlay, *De ontdekking van een Akoerio vrouw met twee kinderen in het oewoud van Zuid-Suriname* (Overdruk uit: *De West* 1975); P. Kloos, ‘The Akuriyo Way of Death’, in: E. Basso (ed.), *Carib Speaking Indians. Culture Society and Language*. Anthropological Papers of the University of Arizona 28 (1977) 114-122; F. Jara ‘Een mythe om te overleven: De Akuriyo Indianen van Suriname’, in: *Oso, Tijdschrift voor Surinaamse taalkunde, letterkunde, cultuur en geschiedenis* 15 (1996) 29-30.

² R.F., Dragtenstein, ‘Indiaanse opperhoofden rond 1700’, in: *Oso, Tijdschrift voor Surinaamse taalkunde, letterkunde, cultuur en geschiedenis* 12 (1993) 193; R.F. Dragtenstein, ‘De ondraaglijke stoutheid der wegloopers’: *Marronage en koloniaal beleid in Suriname, 1667-1768* (Utrecht 2002) 65-66.

Daarna vervolgde Hoeus zijn expeditie en kwam op 21 april bij de Inibissi kreek aan, bij het dorp van Caraïbische Indiaan Pannawary. Op topografische kaarten wordt deze kreek tegenwoordig de Onobisi kreek genoemd.³ Pannawary was kleinzoon van de belangrijke Indiaanse kapitein Araryka, die na de vredesovereenkomst in 1686 meerdere krijgstochten ondernam om gevluchte slaven op te sporen. In 1700 werd hij opgevolgd door zijn zoon Epicorou (Epicurau). In bronnen na 1715 wordt Pannawary met Jan of Jantje genoemd, opperhoofd van de Marrons die met een Indiaanse was getrouwd. Volgens F. Dragtenstein zouden de Marrons en hun gemengde nakomelingen op dat moment nog een aparte positie binnen die gemeenschap hebben ingenomen.⁴ Ook daar ontdekte Hoeus meerdere slaven en mulatten.

Twee dagen later werd de reis voorgezet naar de nabijgelegen Aweybo kreek. Daar had hij een ontmoeting met de Indiaanse kapitein Cornelis, die daarna als gids zou optreden. Naar het zich laat aanzien was deze invloedrijke Cornelis niet de grondlegger van Corneliskondre, het dorp aan de Wayombo rivier.⁵ Volgens het journaal van Hoeus moet het dorp van Cornelis in een rivierlus halverwege de Coppename rivier gelegen hebben. Hij beschrijft namelijk dat ze over land naar het indianendorp van Quani trekken, dat slechts een uur lopen was. Om dezelfde afstand per boot af te leggen, hadden ze acht uur moeten varen. Tijdens deze tocht kwamen ze door een dorp waar eveneens Marrons werden aangetroffen.

Op 28 april werd de expeditie, uitgebreid met Indianen, in drie korjalen voortgezet. Op 1 mei arriveerden ze bij de eerste waterval en de volgende dag bij de tweede. Dit waren de Raleighvallen waar ze de korjalen over land moesten slepen. Op 5 mei volgde een ontmoeting met twee Akuriyos in een korjaal van boombast. De twee werden samen met drie Indianen van Cornelis naar hun dorp in de binnenlanden gestuurd. Negen dagen later keerden zij terug. Na anderhalve maand reizen legde Hoeus op 19 mei 1717 contact met een groep van ruim vijftig Akuriyo Indianen. De ongewapende groep, aangevoerd door een oude man, speelde daarbij “lustig op haer seer fraije swart geschilderde dwars-fluijten, cromme en lange calbassen”. Volgens Hoeus had de oude man lang grijs haar met strengen kralen in zowel wangen als onderlip en hadden de aanwezige jonge vrouwen en mannen vergelijkbare kralensnoeren in hun oren. Bovendien droegen zij versieringen aan armen en benen. De vrouwen hadden kort haar en waren onbedekt. De mannen hadden daarentegen lang haar en droegen een peniskoker van boombast om hun geslachtsdelen.

In de groep bevond zich een oude vrouw die ooit door de Akuriyos van de Caraïben was ontvoerd. Zij sprak nog wat Caraïbisch en trad als tolk op. Daarop volgden onderhandelingen over toekomstige samenwerking en werden geschenken als teken van vriendschap uitgewisseld. Een klein meisje werd door de oude man tegen enkele bijlen en messen als slaaf geruild.

Hoewel Hoeus alles in werk had gesteld om enkele Akuriyos naar Paramaribo mee te nemen, is hij daar uiteindelijk niet in geslaagd. De vijf mannen en twee vrouwen die hem aanvankelijk naar Paramaribo vergezelden, vluchtten halverwege de terugreis door bedreigingen van Caraïben. Tijdens zijn twee reis (juni-augustus 1717) legde hij opnieuw contact met dezelfde groep Akuriyos. Ditmaal trok hij met hen door het oerwoud naar de plaats waar ze wonen en passeerden daarbij een grote steenberg. Dit is vermoedelijk de Voltzberg of een andere nabijgelegen inselberg geweest. De Indianen waren bevreesd om die te beklimmen, omdat daar de duivel zou wonen. Hoeus verbleef een week bij de Akuriyos en beschrijft ondermeer de bebouwing en bewerking van grond: “gebruijken schilvers van klipstenen tot raspen”. Zijn verblijf werd abrupt afgebroken, door het bericht dat een ander indianenvolk (genaamd Caijcoesianen) hem en zijn militie wilde vermoorden.

---

³ Topografische kaarten Suriname, bladen 16C en 26A (uitgave Centraal Bureau Luchtkartering 1971-973).

⁴ Dragtenstein, ‘Indiaanse opperhoofden rond 1700’ 191-192

⁵ Ibidem 194.

Verantwoording

In het Nationaal Archief te Den Haag bevinden zich twee afschriften van zowel het eerste als tweede reisverslag van Fredrik Hoeus uit 1717. Eén exemplaar bevindt zich in het archief Verspreide West-Indische Stukken en de ander in de Overgekomen Brieven en Papieren aan de Sociëteit van Suriname. Beide zijn kopieën en beslaan veertien (folio) bladzijden in een goed leesbaar handschrift. Het journaal van de eerste reis is op 20 juni 1717 te Paramaribo opgemaakt. Hoeus was daar zelf niet bij aanwezig, want een week daarvoor was hij alweer vertrokken voor zijn tweede Coppename-expeditie.⁶

Voltzberg in Suriname. Foto: Caroline van der Mandele, 2009

Voor de transcriptie van beide journalen is de ‘gemengde methode’ toegepast, zoals uitgewerkt in de richtlijnen van het Nederlands Historisch Genootschap.⁷ Dat houdt in dat afkortingen zijn opgelost naar analogie van voluit geschreven vormen in de manuscripten en dat de interpunctie is aangepast. Verder is het gebruik van hoofdletters bij persoonsnamen en geografische namen genormaliseerd en is het willekeurig gebruik van kapitalen genegeerd. Ook de willekeur van wel of juist niet aaneengeschreven woorden is volgens de richtlijnen aangepakt. De oorspronkelijk schrijfwijze van plaatsnamen is gehandhaafd, inclusief de voorkomende inconsequenties, verschrijvingen of variaties van woorden. Historische plaatsnamen en verouderde termen of begrippen worden, voor zover die te achterhalen waren, in het notenapparaat verhelderd.

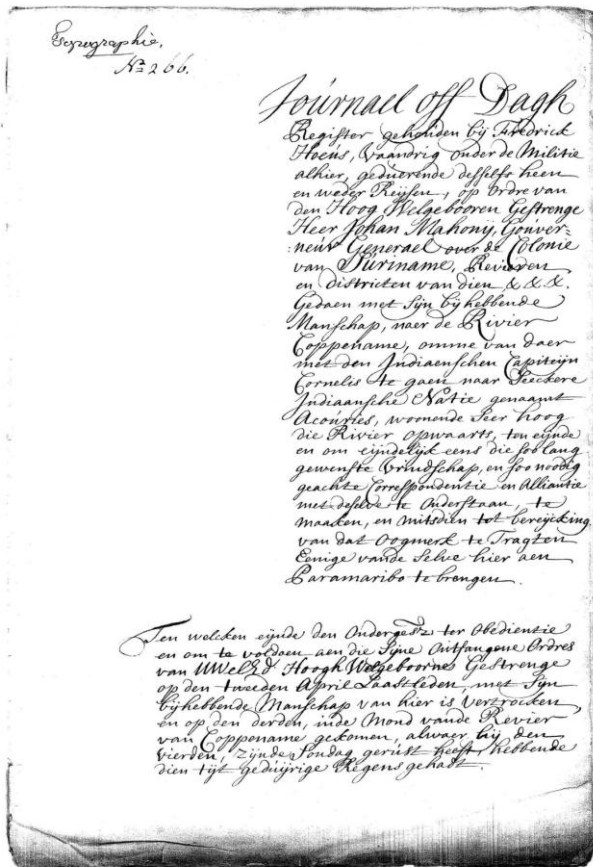
Journal van de reijs door den vaandrigh Fredrik Hoeus, gedaen naer de Acouries, 2 april-7 juni 1717

Journal off daghregister gehouden bij Fredrick Hoeus, vaandrigh onder de militie alhier, gedurende desselfs heen en weder reijsen, op ordre van den hoog welgebooren gestrenge heer Johan Mahonij, gouverneur generael over de colonie van Suriname, revieren en districten van dien &. gedaen met sijn bij hebbende manschap naer de rivier Coppename, omme van daer met de Indiaenschen capiteijn Cornelis te gaen naar seeckere Indiaansche natie genaamt Acouries, woonende seer hoog die rivier opwaarts. Ten eijnde en om eijndelijk eens die soo lang gewenste vriendschap, en soo noodig geachte correspondentie en alliantie met deselve te onderstaan te maaken, en mitsdien tot bereijcking van dat oogmerk te tragten eenige van de selve hier aen Paramaribo te brengen.

---

⁶ NA, Verspreide West-Indische stukken (VWIS) 1092, journaal F. Hoeus, 20 juni 1717; NA, SvS 244, journaal F. Hoeus, 20 juni 1717, 230.

⁷ *Richtlijnen voor het uitgeven van Historische bescheiden. Samengesteld in opdracht van het Nederlands Historisch Genootschap en de Rijkscommissie voor Vaderlandse geschiedenis* (Den Haag 1988).

Ten welcken tijde den ondergeszegde ter obedientie⁸ en om te voldoen aen die sijne ontfangene ordres van uweledele hoogh welgeboorne gestrenge op den tweeden april laatstleden, met sijn bijheltende manschap van hier is vertrocken. En op den derden in de mond van de revier van Coppename gekomen, alwaer hij den vierden, zijnde zondag gerust heeft, hebbende dien tijt geduyrige regens gehadt.

Van waer hij den vijffden vertrocken sijnde op de post in de Waiommes is gekomen, en aldaer aen Jan Weddingh op die post leggende overhandigt het cargazoen⁹ hem voor den selven, als ook voor Jan Bucham commandeerende de post op de Corentein¹⁰ meede gegeven tot het inruylen van tien corriares¹¹, ofte cleijne vaertuijgen ten dienste van de edele Sociteijt.¹²

Zijnde aldaer gebleven tot den negenden, om brood, en drank tot verdere reijzen te doen bereyden en als doen van daer

vertrocken zijnde. Is hij op den elfden aen Crabbedo gekomen, van waer hij een half uijr over land gaende bij de indianen aenquam. En van daer op den twaelfden inde creecq Tibetibo op het dorp van den Indiaenschen capiteijn Tapuuri, welk dorp acht uijren van de mond van die creecq geleegen is. Van waer op den veertienden acht uijren hooger op boven die creecq Tibetibo gaende is hij gekomen bij eenige neegers, welkers opperhoofd genaamt is Ahee. Zijnde een oud man, die voorgaf door den heer van Sommelsdijk¹³ zaliger te weesen vrijgegeven. Op wiens dorp den ondergeszegde ses-en-twintigh stucks swarte slaeven, en vijff roode slavinnen heeft gesien, hem Ahee (soo hij sustineert) toebehoorende. Welck dorp een halff-uij gaans van meergemelde creecq Tibetibo is gelegen, en gevolgelijk, de woonplaats van die neegers. Twee-en-twintig uijren van de mond van voornoemde revier Coppename, aen de linckerhand, van welcke creecq tusschen de eerste Caribische Indianen en de genoemde neegers, wonen Indianen genaamt Arrowacken.

Van daer op den 17^{en} vertrocken sijnde, naer benedenwaerts, is hij op den 19^e zijnde maandag weder gekomen op de post in de Wajommes. En den 21^e van die post affgevaren, is hij gekomen in een creecq genaamt Inibissi, op het dorp van den Caribischen Indiaen Pannawarij, die een soon is van den Indiaen Epicorou. Welkers vader is geweest den grooten Indiaanschen capiteijn Ararica, bij den welcken de neegers hier onlangs aen Paramaribo geweest, wonen. Waervan het opperhoofd Jan off Jantje wierd genaamt die een vrije Indiaen-in tot sijn vrouw heeft alwaer hij nog twee man neegers en ses neegerinnen gesien heeft. Van de welke die vrije Indianen tot mans hebben, en ses mullatten off halff-slag, door

⁸ Obedientie: onderwerping.

⁹ Cargazoen: lading van goederen.

¹⁰ Corentyne Rivier.

¹¹ Korjalen of vaertuijgen gemaakt van uitgeholde boomstammen.

¹² De kolonie Suriname was eigendom van de Sociëteit van Suriname die in 1683 was opgericht.

Aandeelhouders waren de West-Indische Compagnie, de familie van Aerssen van Sommelsdijk en de stad Amsterdam.

¹³ Cornelis van Aerssen van Sommelsdijk (1637-1688) was gouverneur van Suriname van 28 november 1683 tot 19 juli 1688, de dag waarop hij werd vermoord.

haer geprocreert, hier is hij tot den 23^e gebleven. En van daer vertrocken op den 24^{en} gekomen op het dorp van den Caribischen Indiaensche capiteijn Cornelis geleegeen in een creecq genaamt Aweijbo, zijnde het selve geleegeen. Hier is hij weder to den 27^{en} verbleeven. Als wanneer hij van daer met den selven Indiaen Cornelis over land is gegaen naer het dorp van den Indiaenschen capiteijn Quani, passeerende onderweegens een dorp genaamt Quemabo. Daer hij twee mans neegers, seeven negerinnen, en seven neeger-kinderen heeft gesien. Zijnde de dorpen van Cornelis en Quani voornoemt, maer een uijr-gaens overlandt van den anderen geleegeen, dog te water wel acht uijren vaerens. En het laeste namentlijk van Quani wel twee-en-twintig uijren van de mond van de meergemelde revier Coppename.

Vandaer is hij met drie corriares vergeselschap door al Indianen, op den 28^e de revier opwaerts gevaeren. En op den eersten mej gekomen aen de eerste waterval. Des anderen daags aen de tweede, daer hij genootsaakt was de corriares over land te doen sleepen, vermits de steijlste, en ondiepte. Vaerende den derden met veel ongemak langs, en over de klippen, dog op den vierden rencontreerde goet en effen water, tot aen de creecq genaamt Enotorij. Den vijffden, den gantschen dag gevaren hebbende is hij gekomen aen de landinge plaats der Acourise Indianen. Daer hij twee van die natie ontmoetende, sittende in een corriare, gemaakt van basten van boomen. Die naer een uijr vaerens hem aen de voornoemde plaats bragten sonder eenige de minste vreesse voor hem te betoonen. Den sesden sond hij drie van sijn bijhebbende Indianen met de voornoemde twee Acouris naer haer opperhooffd, die naer een verblijff van neegen dagen eerst retourneerden.

Den sestiende, zijnde zondag 's morgens, hoorde hij een groot geblaas op hoorens, off andere instrumenten. En een halff uijr daer nae sag hij de uijtgesondene Indianen, gevolgt van eenige Acouris, roepende in haer taal dat sij goede vrinden waeren, en geen quaad souden doen. Het geen van sijn kant door sijne Indianen mede belooft wierd, en van haer nogmaels wierd versogt. Dit geschiet zijnde quam de gantsche trouw uijt 't bosch naer hem toe sonder pijlen off boogen, off ijets anders daer sij quaad mede soude hebben kunnen doen. Speelende alleen lustig op haer seer fraije swart geschilderde dwars-fluijten, cromme, en lange calbassen. Met deese instrumenten voorsien naderden eerstelijck vier à vijff jonge mans, achter deselve vier vrouwen, gevolgt van een oudt bedaagt man. Eenigsins grijs met lang hair hebbende in beijde wangen, en in sijn onderste lip gaatjes, en in ijeder gaatje een streng witte en heele ligte coralen van haer maaxsel lang veertien à vijfftien duim, nederhangende. Deese wierd door den gantschen trouw, soo jonge mans, als vrouwen ten getalle van ses-en-vijftige gevolgt. Zijnde den gemelde ouden man haer opperhoofft. Dus alle bij hem gekomen zijnde, gingen zij in 't ronde op haer hucken nedersitten. Wedersijts seer verleegeen sijnde, al komende met den andere niet als door teeckenenen, en met wijsen spreeken. Wanneer een oude vrouw opstond die nog wat Caribus konde spreeken, en die (soo hem gesegt wierd) voor lange jaeren door die Acouries de Caribische was ontnoomen. Hier op gaff dien ouden man aen den Indiaen Cornelis tot een present drie bolletjes catoen, en een stuk suikerriet, ter dichte van een arm. Seggende nu niet anders mede gebragt te hebben, vermits de slegte weegen, veroorzaakt door de swaere regens. Sij versogten verders van den ondergeszegde eenige bijlen, en cap-messen, beloovende daer voor slaeven in ruijling te sullen geven. Waerop hem (soo door die oude vrouw, als door teeckenenen, en wijsen naer vermoogen) deed verstaan, dat hij door het opperhooffd, (bij haer Jupitori genaamt) deser colonie derwaets was gesonden, om vrindschap met haer te maken. Vereerende haer (uijt den naam van den selven) eenig cleijn cargasoen, 't geen het opperhooffd en sij met blijdschap scheenen te sien, en te ontfangen. Hem als dan te verstaan gevende dat hij en eenige van sijn volk met hem moeste gaen, sulx gesegt hebbende hield hij een lange onderhandeling met sijn volck. En eijndelijk antwoordende, seijde dat hij oud was, en daerom niet meede konde gaen, maer dat sijn soon, wijsende op een waker jongman, meede soude gaen. Dit vastgesteld zijnde, liet dien ouden man een cleijn meijse haalen. Versoekende in trocq, daer voor twee bijlen, een cap-mes een eenige messen, een

spiegel met wat coralen, die hen wierd gegeven. Te kennengevende dat hij nog vier slaeven op sijn dorp hadde, omme te vercoopen, daer voor meede bijlen, en cap-messen eijschende. Des naarmiddags omtrent een à twee uijren, wees hem den ouden man, vijff mannen en twee vrouwen aen, onder dewelcke sijn soon was die meede soude gaen. Soodanig, nogtans, dat die drie van de selve alleen bij ons soude blijven tot aen het eerste Indiaensche dorp, en dan weder keeren. Dog de vier andere tot hier aen Paramaribo, herhalende sijne gedaene beloften van goede vrindschap te willen onderhouden, neemende daer op affschaeijd vertrock hij. Waer op wij sijn soon beneffens sijn volck niet verre van die plaats, daer wij de neegen dagen ons verblijff hadden gehadt, om de uijtgesondene te wagten, twee corriere van basten van boomen gemaakt uijt het water sagen vissen die wij geduijrende ons gansche verblijff aldaer niet eens hadden gesien. In de welcke sij gaen sitten zijnde, voeren wij gesamenlijk naar beneden.

Den 17^e raakten sonder ongemak over de bancken¹⁴, en quamen den 20^e gesamentlijk wel en gesont op het dorp van Quani, daer wij een nacht hebben gerust. En is aldaar door den ondergeszegde aen de Indianen die meede naer boven waren geweest haere betaling gegeven. Gelijk ook aen de vrouwen eenig cargazoen om brood, en okou, een drank van cassavi¹⁵ gemaakt, te coopen, om voor de reijs naer herwaerts te vervaerdigen. Den 22^e op de post de Waijommes gereverteert¹⁶ heeft hij met sijn volk naer het brood, en okou, als ook naer den Indiaen Cornelis moeten wagten tot den 30^e. Hier verstonden wij dat de drie Acourise Indianen op het dorp van Quani gebleeven naer dat sij alles welbesien hadden, weder naer boven naer haer woonplaats waeren gekeert.

Drie dagen voor ons vertreck van deese post quamen aldaer verscheijde Caribise Indianen uijt de creecq Corropine, gelegen in de rivier van Zuriname. Het geen aen onse Akouries, soo ras sij die sagen soodanigen schrick veroorsaakte, vreesende van haer te sullen doodgeslagen worden. Dewijl die natien altoos in vijandschap hebben geleeft, dat de soon van den ouden man, met nog een Indiaen, en een vrouw stil weg gingen. Sulx genootsaakt was haer een Indiaen naer te senden, die haer vond. Hebbende reets in die korten tijt, een corriere ofte vaartuijg van basten van boomen gemaakt. Dog sij hem siende, liepen als herten in het bosch, laetende van de mede genoemene bijlen ses leggen, sulx sij alleen twee daer van behielden. Dus geen kans siende deese bevreesde menschen weder te bekomen, zijnde ook volgens het sentiment van den Indiaen Cornelis niet raedsaam haer te vervolgen, nog langer te wagten. Resolveerden¹⁷ de eene overgeblevene vrouw, met den eersten herwaerts te brengen, om soo veel te spoediger bij haer natie te retourneeren, en deselve te dis-abuseeren¹⁸ van de vrees. Daer de drie gevlugte op het gesigt der bovengenoemde Indianen uijt Corropine naer alle apparentie¹⁹ sullen hebben ingebragt. En ter contrarie te toonen, dat sij op het woord, ofte trouw der christenen, off blancken, sig volkomen kunnen verlaten en betrouwen.

Den 30^e vetrocken wij op sondag van gemelde post in de Waijommes, en zijn den sevenden deser maand junij weder alhier aen Paramaibo aengekomen. Den meesten tijt van onse reijsen hebben wij met veele, en swaere regens geincommendeert²⁰ geweest. Jae, soodanig dat wij op seeckeren tijt, des avonds op een heuvel off bergje zijnde gaen slaapen. Des 's morgens bevonden dat het water die eene nacht vijftien voeten geswollen was.

Hij vermeijnt dat het meede noodig sal weesen het geen hier vooren nog niet en is geschiet, eenigsins mentie²¹ te maken, op wat wijse die mans en vrouwen gekleet offte verciert waeren.

---

¹⁴ Zandbanken en rotspartijen.

¹⁵ Cassave of maniok.

¹⁶ Reverteren: terugkeren.

¹⁷ Resolveren: besluiten.

¹⁸ Disabuseren: wegnemen.

¹⁹ Apparentie: waarschijnlijkheid.

²⁰ Incommoderen: hinderen

²¹ Mentie: melding.

Onder die geene die wij saegen, bemerkten wij dat buijten en behalven den ouden man, verscheijde andere meede gaatjes in de ooren en in de onderlippen hadden. Sonder dat daer op die tijt coralen in waren. De mans hebben doorgaans lank pick swart hair tot aen de knien toe. Het geen eenige op de helfte der lengte binden. Andere vlegten het halverweegens op de rug beginnende. Sommige weder maken daer een bol van soodanig dat er evenwel nog veel hair los blijft uijthangende. Haere armen en beenen vercierien sij met een soort van coralen van haer eijgen op deselve wijze als de vrouwen de Caribische Indianen doen. Sij hebben geen orrewebben²² nog de mans commisen, maer dragen in plaets van dien een instrument van bast en boomen gemaakt, ter lengte van ses à seven duijmen. Hoewel sommige het wel ter lengte van twaelf duijmen neemen, waer in sij haere roede steeckende, die daer mede bedecken. Dit instrument is aen het bovenste eijnde spits, en naer de beneden zijde die tegens het lijff aenkomt ruijm een duijm in de wijte. Sij weten dit soodanig te gebruijken, dat het altoos in het gaan off staan opwaerts staat, en sitten gaende tegens het lijff aenkomt. Sulx hetselve haer niet incommodeert.

De vrouwen hebben veel corter hair als de mans. Dog hebben soowel als sij groote gaeten in de ooren, daer sij sigh opschickende verscheijde strengen van haere witte, en swarte coralen in doen, ter lengte van veertien à sestien duijmen nederwaerts hangende. Zijnde verders om de armen en beenen meede veciert als de mans. Sij gaen moedernaakt hebbende nogte niets gebruijkende om de schamele deelen te bedecken. Haer voedsel bestaat soo verre den ondergeszegde bekent is, in cassave, koorn, banaanis, suijkerriet, pattattas, visch, en wilt. En haer drank alleen in water. Sij gaven te verstaan dat haer wooningh nog vier dagreijnsens van die plaats daer sij ons rencontreerde aff gelegen was. Dat om daer nu in desen regentijt te koomen men tot aen de kin door water en moeras moeten gaan. Dat sij met nog acht à neegen natien boven haer in vrindschap leefden. Dog dat er een natie bovendien was, sijnde grove en sterke manspersoonen, die haer vijanden waren. Dese Acouries sijn ongelooffelijk bang voor het schieten, waerom dan ook onderweegen geen geweer hebben durven affschieten.

Dit is alles wat de ondergeszegde in deese corte tijt, en ongemackelijke reijse voor de eerste maal heeft konnen ten opsigte van die natie verneemen. Hij twijffelt evenwel niet, off ingeval een meerder tijt tot een nadere ontdeckung wierde geëmploijeert²³, sekerlijk meerder neegers, off swarte gevonden souden werden. Als ook volkomener kennisse van alle die natien en haer doen.

Verhoopende evenwel inmiddels in deese, naersijn vermogen, aen de ordres en intentie van uweledele hoog welgeboorne te hebben voldaan.

Actum Paramaribo den 20^e junij 1717.

Journal van de reijs door den vaandrigh Fredrik Hoes, gedaen naer de Acouries, 13 juni – 22 augustus 1717

Ingevolge de commando van den hoog edel welgeboren gestrenge heer Johan Mahonij, gouverneur generaal van Suriname, rievieren en districten vandien etc. ben ik ondergeszegde benevens een soldaat van Paramaribo vertrocken met het vaartuijg van den Indiaan Cornelis op den 13 junij 1717 en de mijne reijze voortgezet om seekere Accuries wijff naar haar land te brengen en op de volgende plaatze aangeweest als volgt.

Den 15 junij. Ben ik in Coppename gekomen.

Den 18 dito. Op de post Wajombe gekomen.

Den 24 dito. Naar het dorp van den Indiaan Cornelis toegegaan

Den 28 dito. Weder naar de post Wajombe toegegaan omdat het Accuries wijff, gelijk meede den soldaat die met mij is gegaan, siek waeren geworden.

---

²² Bepaalde kleidingstukken.

²³ Emploijeren: ten uitvoer brengen.

Den 4^e julij. Weder naar den Indiaan Cornelis toegegaan met een soldaat, dewelke op de post legt, andere soldaat die met mij van Paramaribo is gegaan daar gelaaten omdat hij siek was en bij Cornelis gebleeven tot den 10 julij

Den 11 dito. Ben ik met 16 Indianen en gemelde Accuries wijff weder vertrocken en de reijs vervorderd.

Den 17 dito. Boven in Coppename gecoomen en over de vallen gegaan.

Den 20 dito. Aan de Accurische landing plaats gekomen alwaar men niet meer vaaren konde daar het gemelde Accuries wijff weder siek was en niet naar haar hujs wilde. Toegestaan alsoo zij voor gaff de weg die zij over land moett gaan verre te sijn en liever in Coppename wilde blijven wonen. En dat haare vrinden daar ook soude komen woenen, waaromme ik haar aan de landingh plaats met twee Indianen en een Indiaanis gelaaten heb.

Den 22 julij. Van de landingplaats overland gegaan na de woonplaats van de Accuries alwaar niet als bergen en daalen heb ontmoet. En ben tegen den avond aan een seer hoogen steenklip gecoomen en daar onder geslaapen. Op welke berg de Indianen seijde dat de duijvel waalde en wilde daar niet opklimmen.

Den 23 dito. De reijse verder voortgezet en niet ontmoet als hooge bergen en daalen. Bij de Accurische hujsen gekomen, en daar zijnde wierd mij een bankje gebragt en doen quam den capiteijn van dezelve met roode verf en groene blaaderen die mij op mijn voorhoofd cruijsen. Daarmede maakte tot teeken van vrindschap en vrede. Insegeleijx wierden door de Accuries alle de Caribische indianen die mij waaren bejegend als meede haar borst besmeert met deselve verff en bladeren. Dezelve Accuries hebben alle soorten van vrugten als de Caribesche Indianen, zijnde haar land beplant met cassavij, pattates, coren, benantes, etc en gebruiken schilfers van klipstenen tot raspen en platen om cassavij te bakken.

Den 28 dito. Daar gebleven tot den 28 julij als wanneer een Accurie quam die vier dagen hooger woond als daar van heb gemeld die tijding bragt dat seekere natie genaamt Caijcoesianen sig klaar maakten en onderwegens waaren om mij en mijn hebbende volk om het leven te brengen. Dewijl die niet lijden wilden dat de blanken nog Caribesche met de Accuries souden vrede hebben. De gemelde Caijcoesianen sijn seer sterk zijden. Zij wonende dezelve boven in Suriname, Suranica, Coppename, Corantine tot boven in Isequebe. Dier halven wesen, zij ons te vertrekken, also zij ons niet geen wilde doodgeslage sien en hebben vijf Accuries met ons gegeven als drie mans en twee wijven die ons uijtgeleijden op dat wij de weg souden spoeden.

Den 31 dito. Ben ik weder gekomen aan de gemelde steenklip waar de Indianen seijde dat de duijvel woonde. Waarop ik hebbe geweest met twee Accuries en een Caribes tot boven aan de spitse. En daar sijnde heb ik kunne sien seer vele bergen en daalen, de zee die duijster en als een nevel scheen. De bergen die in Coppename en Crantine sijn en de bergen daar de Caijcoesianen wonen schijnen te weesen als in de wolken.

Den 1 augustus. Ben ik weder aan de landigh plaats gekomen bij mijn vaartuijgh alwaar ik twee Indianen en een Indianin bij het Accurische wijf als vooren gesegt had gelaaten. En aldaar een dagh en nagt gerust.

Den 2 dito. Ben ik weder vertrocken naar beneden, al wanneer twee mans en een wijff Accuries weder naar haar hujs en de twee andere, zijnde een man en een wijff, met mij herwaarts gegaan met het Accurische wijff dat ik derwaards had gebragt.

Den 6 dito. Aan Coppename op het dorp van den Indiaan Cornelis gecoomen en dagh gerust.

Den 8 dito. Ben ik van het dorp van Cornelis vertrocken naar de post Wajombe.

Den 14 dito. Is den Indiaan Cornelis bij mij op de post Wajombe gecoomen met vaartuijg en Indianen om mij herewaards te brengen.

Den 15 dito. Van gemelde post vertrocken naar Paramaribo

Den 22 augustus. Ben ik aan Paramaribo gecoomen met 16 Indianen en twee Accuries. Zijnde het wijf dat met mij van Paramaribo naar boven was gegaan, gebleeven in Coppename op het dorp van den Indiaan Cornelis.